

Voorlichtingsavond CWZ 9 juli 2018

Cluster hoofdpijn

Een bijzondere vorm van hoofdpijn

J. Poelen
Neuroloog CWZ

Klachten en verschijnselen

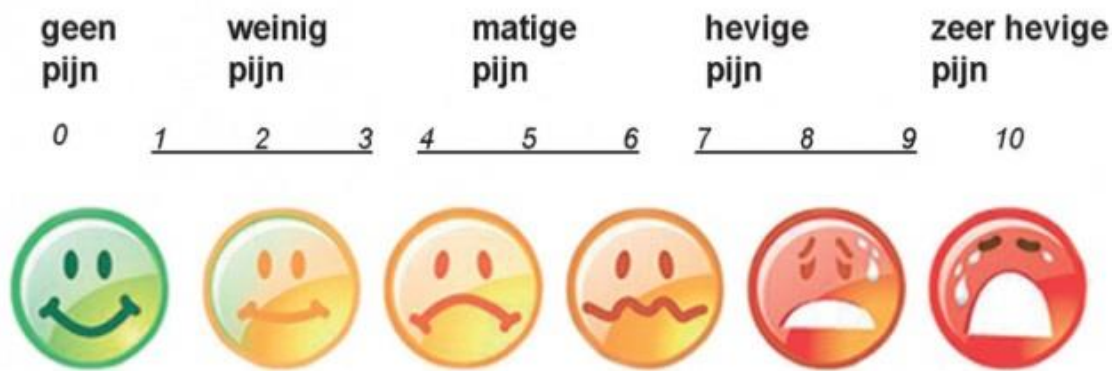
- Aanvalsgewijze hoofdpijn
- 15-180 minuten
- 1 tot 8 maal per dag

- Eén zijde van het gelaat
- Borende pijn
 - achter het oog
 - boven het oog
 - tpv de slaap

Klachten en verschijnselen

- Pijn is zeer heftig (10 op een schaal van 1-10)

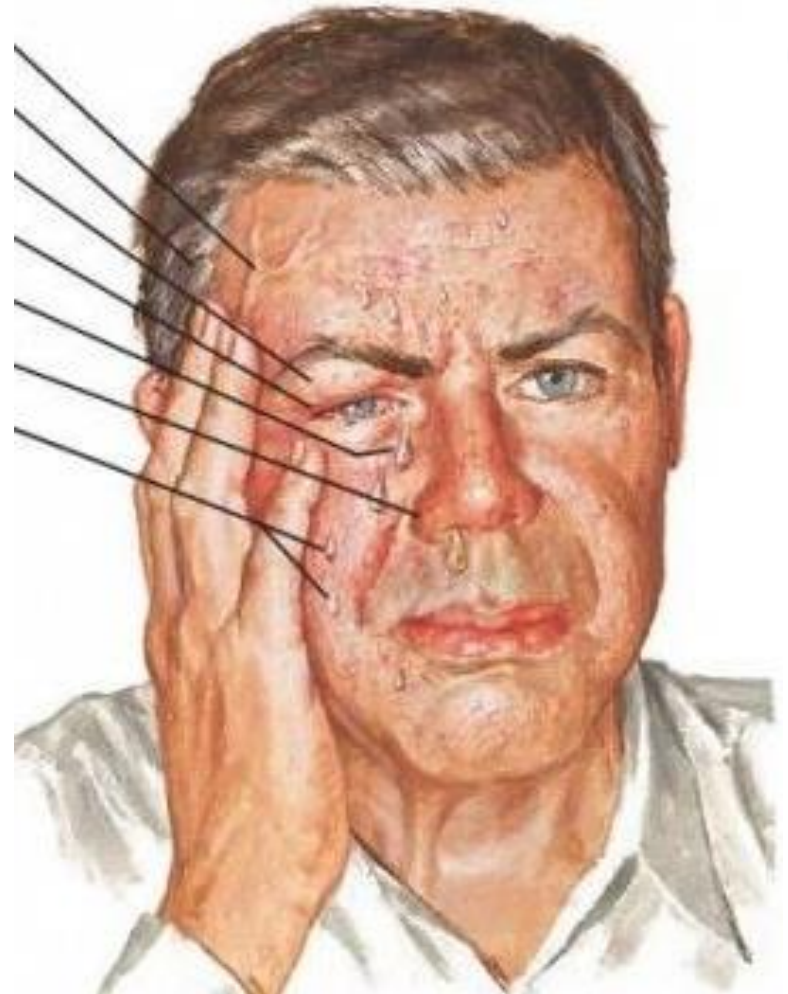

- “suicide headache”
- Bewegingsonrust

Klachten en verschijnselen

Bijzondere verschijnselen tijdens een aanval
(autonome verschijnselen)

- Pulsaties van slagader op voorhoofd
- Aftingend ooglid, gezwollen ooglid, rood ooglid
- Kleinere pupil
- Roodheid van het oog
- Tranend oog
- Verstopte neus of een loopneus (aan één zijde)
- Roodheid in het gelaat en zweten

Klachten en verschijnselen

Bijzondere verdeling in de tijd

- Voorkomend in clusters van weken tot maanden, gevolgd door een periode van remissie (episodische cluster hoofdpijn)
- NB: bij de chronische variant ontbreken de remissie periodes (10-15% van de patiënten)(episodisch \leftrightarrow chronisch)

- Jaarlijkse cyclus: (circa-annuaal ritme)
 - Meestal in voorjaar en najaar, bij het verzetten van de klok
- Dagelijkse cyclus: (circadiaan patroon)
 - Vaak een piek in de vroege nacht en rond 17.00
 - Sommige patiënten kunnen de klok erop gelijk zetten

Klachten en verschijnselen

- Uitlokkende factoren:
 - Alcohol*
 - Nitroglycerine
 - Hoogtes

Wie hebben een cluster hoofdpijn?

- In NL ongeveer 17,000 mensen
- Veel minder vaak dan migraine.
- Mannen vaker dan vrouwen (75% en 25%)
- 20-40 jaar (niet bij kinderen)
- Erfelijk:
 - eerste graads familieleden 5-18 maal hogere kans op cluster

Diagnose stellen?

Diagnostic criteria:

- A. At least five attacks fulfilling criteria B-D
- B. Severe or very severe unilateral orbital, supraorbital and/or temporal pain lasting 15-180 minutes (when untreated)¹
- C. Either or both of the following:
 1. at least one of the following symptoms or signs, ipsilateral to the headache:
 - conjunctival injection and/or lacrimation
 - nasal congestion and/or rhinorrhoea
 - eyelid oedema
 - forehead and facial sweating
 - miosis and/or ptosis
 2. a sense of restlessness or agitation
- D. Occurring with a frequency between one every other day and 8 per day²
- E. Not better accounted for by another ICHD-3 diagnosis.

Clusterhoofdpijn onderdeel van de TAC's

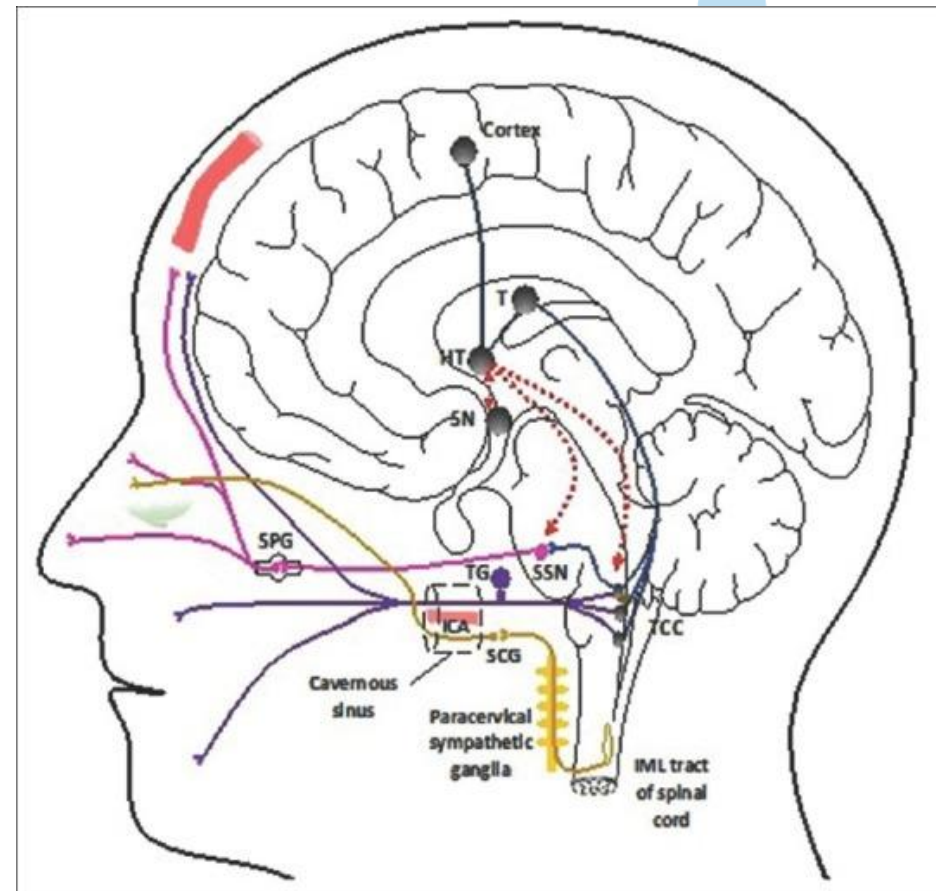
- TAC's (trigeminale autonome cefalalgie)
 - Cluster hoofdpijn
 - Paroxysmale hemicrania
 - SUNCT/SUNA
 - Hemicrania continua*

Pijn in het aangezicht icm autonome verschijnselen aan dezelfde zijde

	Cluster HP	PH	Sunct/Suna
Man:vrouw	3:1	1:1	1.5:1
Aantal aanvallen per dag	1-8	1-40	3-200
Duur van de aanvallen	15-180 min	2-30 min	5-240 sec

Pathofysiologie

- Allerlei structuren in en buiten het brein betrokken:
 - Trigeminaire autonome reflex
 - Parasympathische systeem
 - Achterste gedeelte van de hypothalamus
 - Ganglion sphenopalatinum

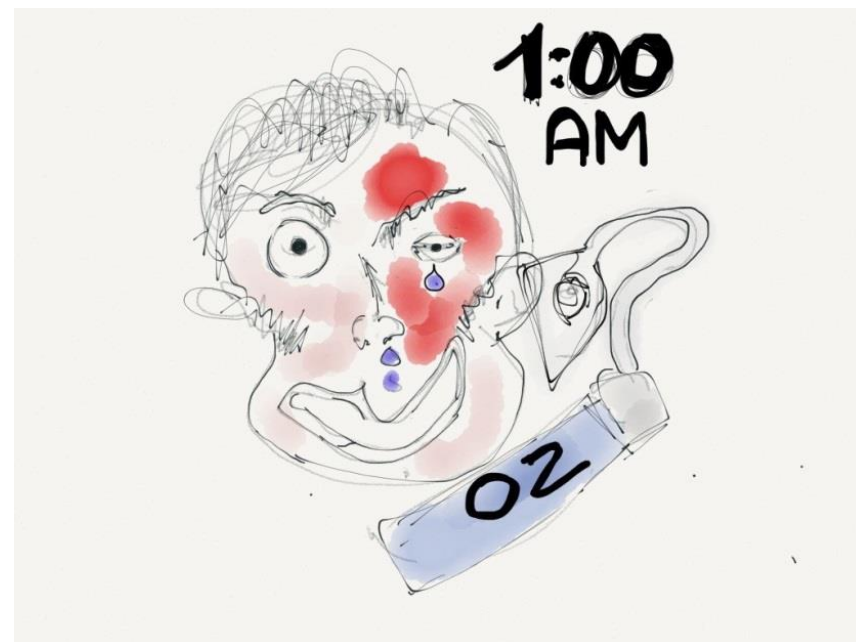
Behandeling van cluster hoofdpijn

1. Aanvalsbehandeling
2. Transitionele behandeling
3. Profylactische behandeling

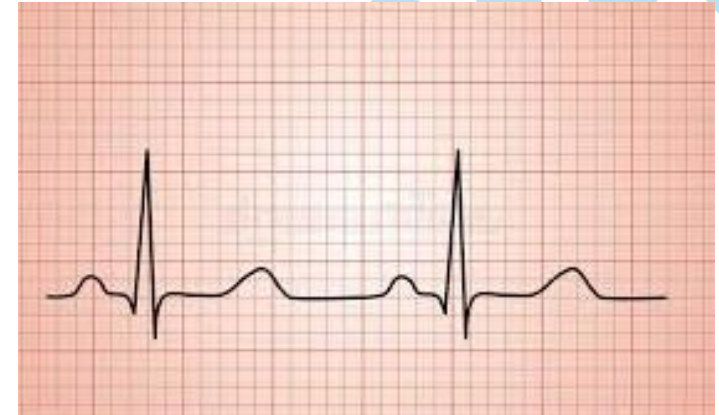
Behandeling: Aanvalsbehandeling (1)

- Aanvalsbehandeling:
 - Triptanen
 - Sumatriptan 6 mg sc via een auto injector
 - Zolmitriptan neusspray
 - Zuurstoftherapie 7-12 liter per minuut

Behandeling: profylactica (3)

- Profylactische behandeling:
 - Verapamil
 - Hartkloppingen
 - Gewrichtspijnen
 - Hartritmestoornissen
 - Lithium
 - Topiramaat
 - Gabapentin

Langzaam opbouwen om bijwerkingen te voorkomen
Pas na een poos effectief

Behandeling: Transitionele behandeling (2)

- Transitionele behandeling
 - “Short term profylactische behandeling”
 - “Brug therapie”
 - Orale corticosteroiden
 - GON blokkade
- Afname:
 - Ernst van de aanvallen
 - Duur van de aanvallen
 - Frequentie van de aanvallen

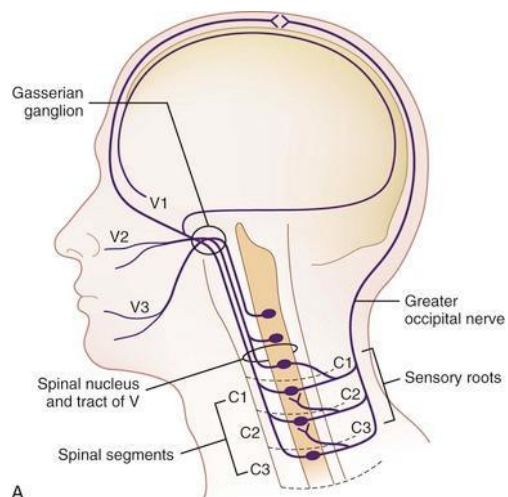

Behandeling: Transitionele behandeling (2)

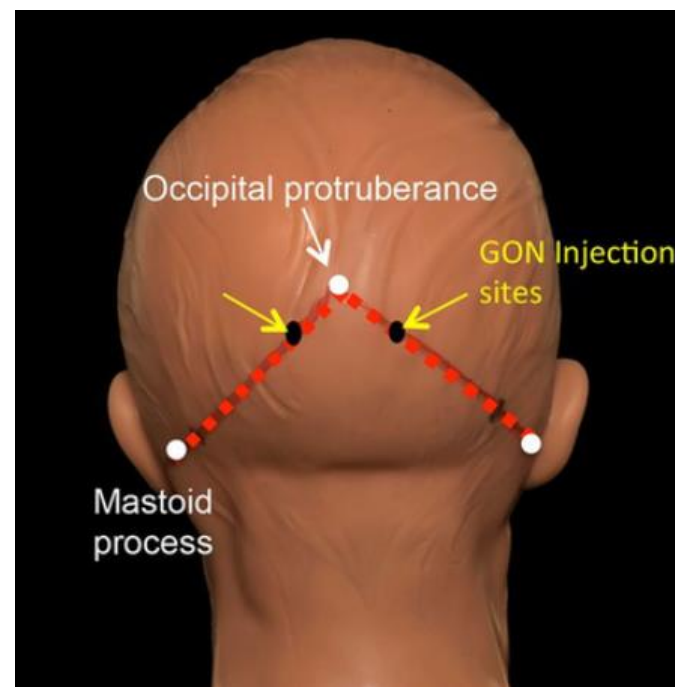
- Transitionele behandeling
 - Orale corticosteroiden (prednison)
 - Hoge dosis gedurende 1-2 week, afbouwschema
 - Bijwerkingen
 - Rebound aanvallen bij afbouwen

Behandeling: Transitionele behandeling (2)

- Transitionele behandeling
 - GON blokkade
 - Injectie rond de grote achterhoofdszenuw (greater occipital nerve) (pijnstillend middel en een corticosteroid)

A

Behandeling: Transitionele behandeling (2)

- Transitionele behandeling
 - GON blokkade
 - In diverse studies wordt een effect beschreven van een GON blokkade
 - Gemiddeld werking binnen enkele dagen
 - Werkingsduur van enkele weken.
 - Nooit een goede studie gedaan naar het effect van een GON blokkade, studie vanuit Leiden

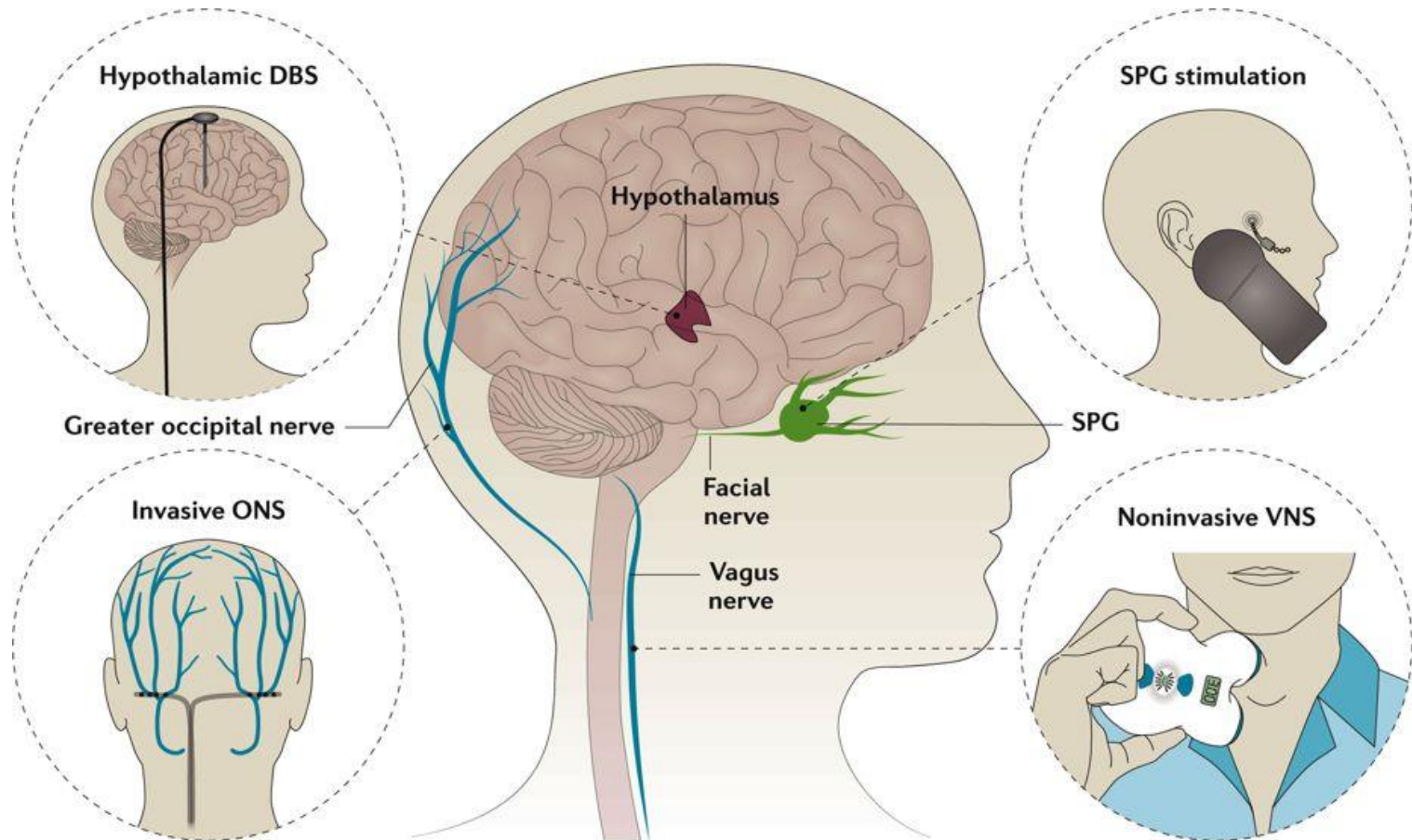
Behandeling: Transitionele behandeling)2)

- Transitionele behandeling
 - GON blokkade
 - Bijwerkingen:
 - Niet-clusterhoofdpijn
 - Lokale pijn of gevoeligheid
 - Nekpijn of -stijfheid
 - Misselijkheid
 - Duizeligheid of syncope
 - Alopecia en huidatrofie in zeldzame gevallen beschreven
 - Transiënte verslechtering eerste 14 dagen (zeldzaam)

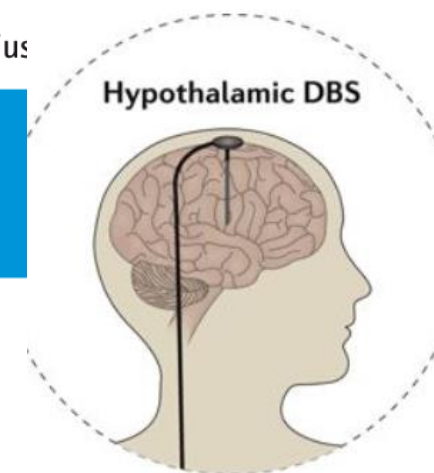
Behandeling: Transitionele behandeling (2)

- Inzet van de GON-blokkade?
 - Als transitiöenele behandeling bij het starten van ander middel
 - Als monotherapie bij patiënten met kortdurende episodes
 - Bij zwangere patiënten
 - Indien andere behandelingen te veel bijwerkingen geven

Als niets meer werkt? Neurostimulatie?

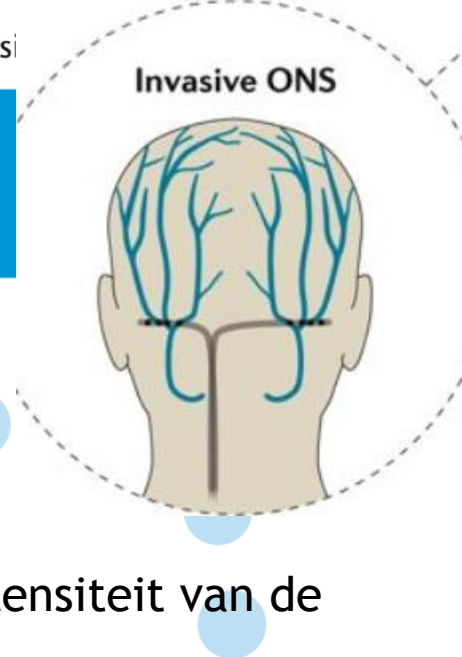
Als niets meer werkt? Neurostimulatie?

→ Diepe hersenstimulatie van de hypothalamus

- Alleen onderzocht bij chronische cluster hoofdpijn patiënten waarbij een medicamenteuze behandeling faalt
- Studies met kleine aantallen patiënten
- “Resultaten”: afname van aantal aanvallen en de duur van de aanvallen
- Keerzijde: risico's (hersenvloeding en overlijden), problemen met het zien.

Als niets meer werkt? Neurostimulatie?

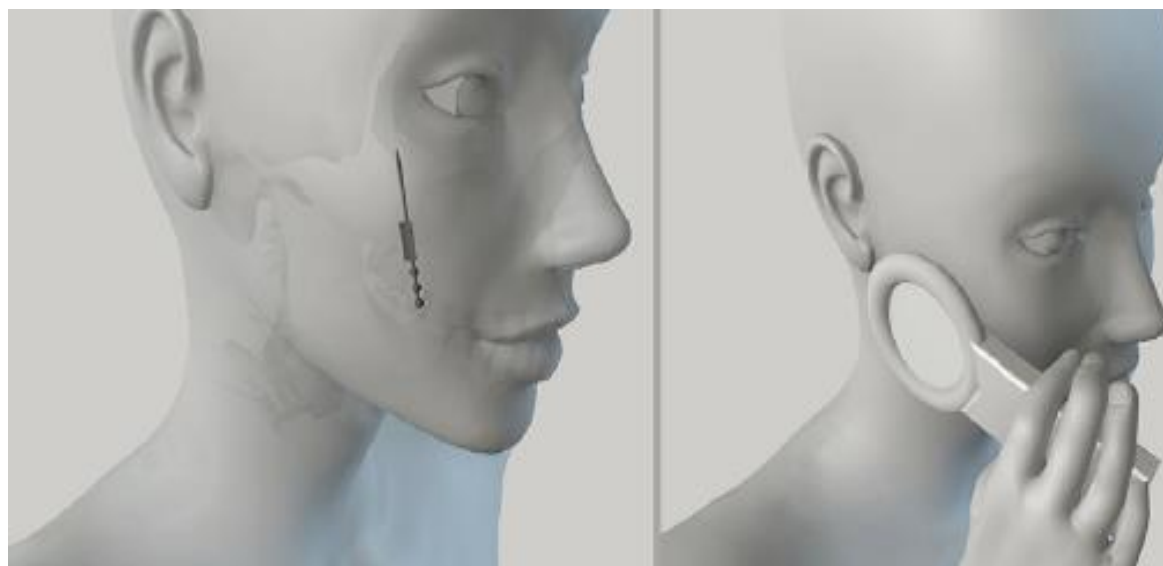
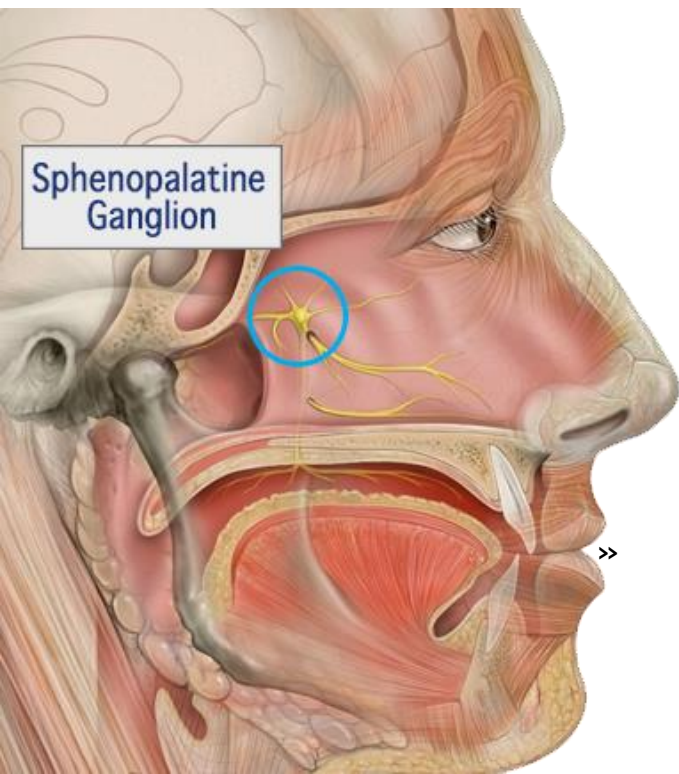

→ Occipitale zenuw stimulatie

- Kleine studies: afname van aantal aanvallen en intensiteit van de aanvallen
- ICON studie: patiënten met en medicamenteus onbehandelbare chronische cluster hoofdpijn → studie gesloten, wachten op resultaten

Als niets meer werkt? Neurostimulatie?

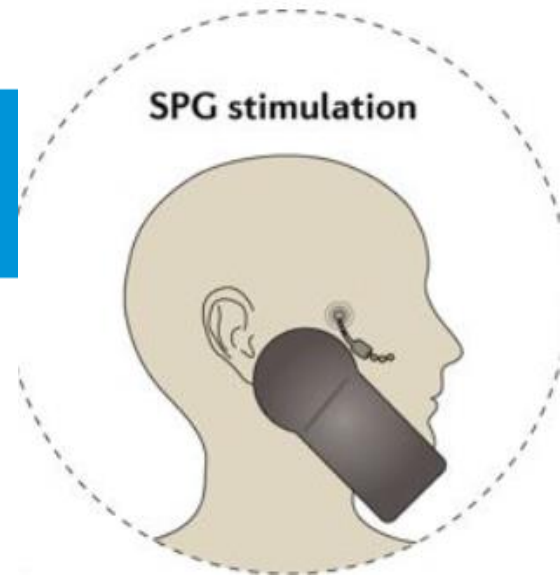
→ Stimulatie van het ganglion sfenopalatinum (SPG)

Als niets meer werkt? Neurostimulatie?

→ Stimulatie van het ganglion sfenopalatinum

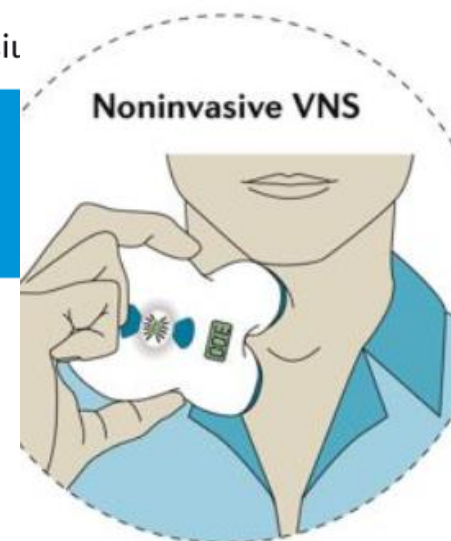
- Aantal studies (ong 50 patiënten met veelal chronische cluster hoofdpijn)
 - Overall: 86% van de patiënten duidelijke effect bij ten minste effectief bij de helft van de aanvallen
 - Gemiddeld binnen 11 minuten effectief
 - 35-50% had de helft minder aanvallen?? (chronisch →episodisch?)
 - Bijwerkingen:
 - » gevoelsstoornissen in het gelaat
 - » pijn en zwelling in het gelaat
 - » droog oog
 - » 5% kans op een infectie

Als niets meer werkt? Neurostimulatie?

→ Nervus vagus stimulatie

- '17: resultaten van PREVA studie (gammacore)
- 48 chr cluster patiënten, 2x 3 maal kort achter elkaar stimuleren per dag. (nog 3 maal extra bij een aanval) vs 49 controle patiënten
- Patienten met de gammacore hadden 40% minder aanvallen binnen 2 weken, effect hield aan in de 6 weken erna.
- Geen afname in ernst en de duur van de aanval
- Geen interactie met medicatie, en geen bijwerkingen

Plaats voor neurostimulatie?

- Alleen onderzocht bij chronische cluster hoofdpijn patiënten waarbij andere behandelingen onvoldoende effect hadden.
- Experimenteel
- Toekomst?

Toekomstige behandeling

ClinicalTrials.gov

- CGRP antilichamen
- studie naar effect en veiligheid van **galcanezumab** in de preventie van chronische en episodische cluster hoofdpijn:
 - Wel effect bij episodische cluster hoofdpijn (minder aanvallen)
 - Geen effect bij chronische cluster hoofdpijn
- Studie naar effect en veiligheid van **fremanezumab** in de preventie van chronische en episodische cluster hoofdpijn:
 - Geen afname van aanvallen bij chronische cluster hoofdpijn

CWZ: A Study to Evaluate the Efficacy and Safety of TEV-48125 (Fremanezumab) for the Prevention of Episodic Cluster Headache (ECH) (inclusie binnen een week na ontstaan cluster episode!)

Dus...cluster hoofdpijn

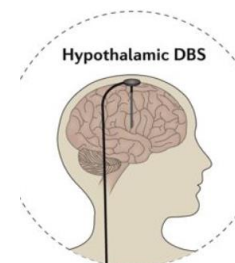
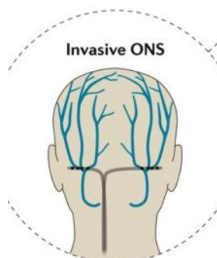
zeer hevige
pijn

10

- Bijzonder heftige aanvalsgewijze hoofdpijn
- Bijzondere verschijnselen tijdens de hoofdpijn
- Tijdsritme in de aanvallen

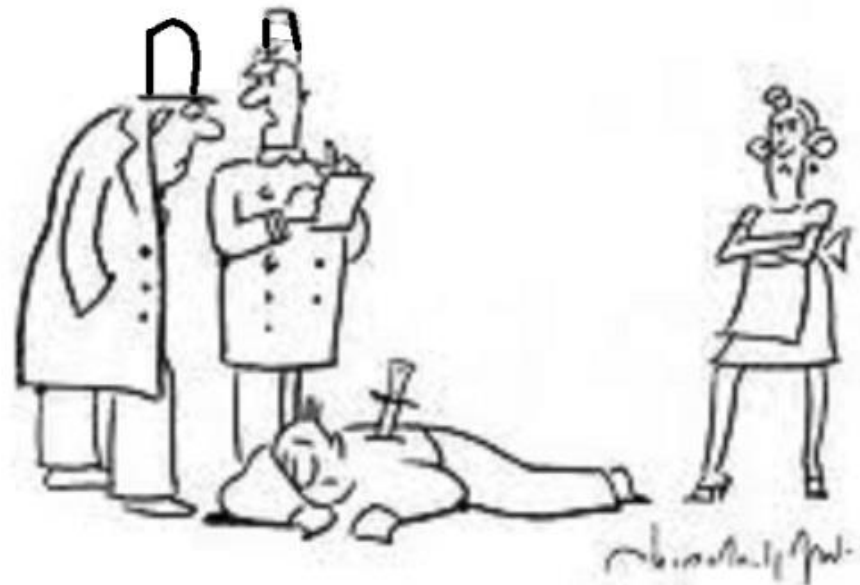

- Behandeling
 - aanvalsbehandeling, brugbehandeling, onderhoudsbehandeling
 - Neurostimulatie in het geval niets meer werkt?

- CGRP antilichamen de toekomst?

Vragen?

"She says she was trying accupunture to relieve his chronic headaches"

Literatuur

- Gaul et al. Efficacy and safety of a single occipital nerve blokkade in episodic en chronic clusterheadache: a prospective observational study. *Cephalalgia* 2017;37:873-80
- Leroux et al. Suboccipital steroid injections for transitional treatment of patients with more than two cluster headache attacks per day: a randomised, double blind, placebo-controlled trial. *Lancet Neurology* 2011;10:891-97
- Goadsby et al. Occipital Nerve Stimulation for Headache: Mechanisms and Efficacy. *Headache* 2008
- Schoenen et al. Stimulation of the sphenopalatine ganglion for cluster headache treatment. Pathway CH-1: a randomised sham controlled study. *Cephalalgia* 2013;33:816-30
- Jurgens et al. Long term effectiveness of sphenopalatine ganglion stimulation for cluster headache. *Cephalalgia* 2017;37:423-34
- Gaul C, Diener HC, Silver N, et al.: Non-invasive vagus nerve stimulation for PREvention and Acute treatment of chronic cluster headache (PREVA): A randomised controlled study. *Cephalalgia*. 2016; 36(6): 534-46.